בעזהשי"ת

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח י).

במדרש רבה (סח א) רבי פנחס בשם רבי הונא בר פפא פתח אז תלך לבטח דרכיך תשכב לא תפחד, אז תלך לבטח זה יעקב דכתיב ויצא יעקב, אם תשכב לא תפחד, מעשו ומלבן וכו', וצריך ביאור.

וי"ל על פי מה דאיתא **בגמרא** (תענית כד ע"א) ר' חנינא בן דוסא הוה קא אזיל באורחא אתא מיטרא אמר לפניו רבונו של עולם כל העולם כולו בנחת וחנינא בצער פסק וכו', אמר רב יוסף מאי אהניא ליה צלותא דכהן גדול לגבי רבי חנינא בן דוסא דתנן היה מתפלל תפלה קצרה בבית החיצון מאי מצלי וכו' ואל יכנס לפניך תפלת עוברי דרכים, ע"כ,

והנה **בייטב לב** (פרשת וישלח ד"ה א"י ויאמר נסעה) מביא פירוש נאה **מהרה"ק הקדושת לוי מבארדיטשוב זצוק"ל**, כי יש שני בחינות בהולכי דרכים, א. שכל מטרת לבו רק לבוא ולהגיע למחוז חפצו, והולך בדרך עדי יבוא למקומו, זה נקרא 'עובר' דרך, שהוא רק עובר על הדרך להגיע למחוז חפצו, ב. שהולך בדרך ויודע שבכל מקום מדרך כף רגלו ה' הכין מצעדיו, למען לתקן שם איזה ניצוץ הקדוש השייך לנשמתו, וזהו עיקר מהלכו, רק שעשה לו השי"ת סיבה לילך למחוז חפצו למען יסע דרך הלוכו בכל מקומות עדי יגיע שמה, וזה נקרא 'הולך' בדרך, שהעיקר הוא הילוכו על הדרך, והנה הכהן גדול התפלל שאל יכנסו תפלת 'עוברי' דרכים, מי שהוא בבחינת עובר על הדרך, אבל ר' חנינא בן דוסא הי' בבחינת 'הולכי' דרכים, והוא בודאי צריך שלא יהא בצער בדרך הלוכו, על כן פסקו הגשמים, עכדה"ק.

ועל פי זה י"ל ביאור המדרש על נכון, כי ביעקב כתיב 'וילך' חרנה, שהי' בבחינת הולך, שכל הלוכו הי' לתקן עלי דרך הניצוצות הקדושים בכל מקום הלוכו, ולזה פתח המדרש, **אז תלך לבטח דרכיך**, כיון שהוא בבחינת 'הולך' בדרך, בודאי יכול לילך לבטח, ולא יארע לו שום היזק בדרך, **ואם תשכב לא תפחד.**

ובזה י"ל מה שאמר יעקב, (בראשית כח כ-כא) **אם יהי' אלקים עמדי ושמרני בדרך זה אשר אני 'הולך' וגו' ושבתי בשלום אל בית אבי וגו'**, פירוש, שהוא בבחינת 'הולך' בדרך, שעיקר הילוכו הוא לתקן על הניצוצות הקדושות בכל מקום הלוכו, לכן, **ושבתי בשלום אל בית אבי**, שלום בגופו ושלום בתורתו וכפירש"י שלום מן החטא, שמכיון שהוא הולך בדרך, יכול לילך לבטח, וה' ישמרנו מכל תקלה ומכל פגע רע, והבן.

❖ ❖ ❖

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח י)

במדרש רבה (סח ב) ר' שמואל בר נחמן פתח (תהלים קכא א') שיר למעלות אשא עיני אל ההרים אשא עיני אל ההורים למלפני ולמעבדני, מאין יבא עזרי אליעזר בשעה שהלך להביא את רבקה מה כתיב ביה ויקח העבד עשרה גמלים וגו', ואני לא נזם אחד ולא צמיד אחד, חזר ואמר ח"ו לית אנא מוביד סברי מן בריי אלא עזרי מעם ה' עשה שמים וארץ. והרבה יש לתמוה בזו, מה הי' שאלת יעקב מאין יבא עזרי וכי לא ידע שהקב"ה הוא מנהיג כל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ועוד מ"ש אליעזר בשעה שהלך וכו', וכי תלוי ישועת ה' במה שיש לו הון רב, ועוד מה שסיים עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ צ"ב.

ונראה בהקדם דברי **האבן עזרא** (ריש פרשת וארא) כי שם שד"י מורה על שידוד המערכה, מכל מקום נסים הבאים על ידי שם שד"י נסתרים בדרך הטבע, ונסים הבאים על ידי שם הוי"ה הם באתגליא למעלה מדרך הטבע, וכתב טעם הדבר כי השם הוי"ה הי' קודם בריאת העולם והטבע, עיי"ש,

ובספה"ק **קדושת יו"ט** (פרשת לך) מוסיף כי לפי"ז הברכה של שם שד"י הוא מכוסה בטבע על כן אינו שורה רק על דבר שישנו כבר בעולם כדאיתא בזוהר (יתרו דף פז ע"ב) על הפסוק (מלכים ב' ד ב) מה יש ליכי בבית, כי ברכתא דלעילא לא משתכח על אתר ריקניא, וצריך להיות עכ"פ דבר מועט לחול הברכה, ואז הוא יתברך נותן הברכה שיתרבה המועט, משא"כ בברכת הוי"ה שהיא באיתגליא חוץ לדרך הטבע, שורה אפי' על אתר ריקן ואפס, שנעשה ברי' חדשה יש מאין, ובזה פירש הפסוק (שמות יז ז) **לאמר היש ה' בקרבינו אם אין**, היינו שהיו בני ישראל מסופקים, הי"ש, האם אנו עכשיו בבחינת י"ש, שאנו מצפים לישועה הבאה בבחינת 'יש', היינו ע"י שם שד"י, ואז, ה' בקרבינו, בנסים נסתרים בדרך הטבע, 'אם אי"ן', ר"ל מאפס ואין בנסי דאתגליא חוץ לדרך הטבע יש מאין, עיי"ש במתק לשונו בביאור עוד מקראי קודש.

ובזה מיושב היטב דברי המדרש הנ"ל, דהנה **אליעזר הי' לו כל טוב אדוניו בידו**, ושפיר עשו לו הקב"ה נס להינצל מכל המזיקים עפ"י נס בדרך הטבע, יש מיש, משא"כ **אני אין לי לא נזם ולא צמיד אחד**, ואין הקב"ה עושה נס שלא כדרך הטבע, יש מאין, וע"ז תמה **מאי"ן יבוא עזרי**, האם מבחינת אי"ן יבוא עזרי, הא אין הקב"ה עושה נס רק בדרך הטבע, **חזר ואמר, לית אנא מוביד סברי מן בריי**, שהבטיח לי בצאתי בדרך, והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך (כח טו), ואף כי אין הקב"ה עושה נס חוץ לדרך הטבע, ע"ז אמר, **עזרי מעם הוי"ה**, אשר ע"י שם זה נשפע נסים גם שלא כדרך הטבע יש מאין, ועל ידי זה בטח לבו שהקב"ה ישמור אותו מכל המזיקים בדרך, אפי' כשאין בידו כלום, ומסיים, **עושה שמים וארץ**, שכמו שהקב"ה ברא שמים וארץ יש מאין, כן ישמור אותי יש מאין, אף כי אין בידי כלום.

ועל פי זה אפשר לרמז מש"כ בכתבי **האריז"ל** (פע"ח שער ר"ח פ"ג) דצירוף חודש ניסן יוצא מהפסוק, י'שמחו ה'שמים ו'תגל ה'ארץ, דהנה אומרים בנוסח כתר (תפילת מוסף) הן גאלתי אתכם אחרית כראשית, והביאור כשם שבגאולת מצרים נגאלו ע"י שידוד המערכות וע"י נסים שלא כדרך הטבע, כן נזכה במהרה לגאולה העתודה אחרית כראשית בנסים גלוים למעלה מדרך הטבע, והנה שם הוי"ה מורה על נסים שלא כדרך הטבע כנ"ל, וידוע מה שאמרו ז"ל (ר"ה יא ע"א) בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל, והגאולה יהי' על ידי נסים גלוים, לזה מרמז הצירוף של החודש, השם הוי"ה כסדרן, י'שמחו ה'שמים ו'תגל ה'ארץ, ונזכה בקרוב לביאגו"צ בב"א.

בס"ד